

ATZINUMS PAR
IZMAIŅU NOVĒRTĒŠANU AKREDITĒTĀ STUDIJU VIRZIENĀ
SIA “NOVIKONTAS JŪRAS KOLEDŽA”
STUDIJU VIRZIENS “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības”
PIRMĀ LĪMEŅA PROFESIONĀLĀS AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMA “JŪRAS TRANSPORTS”
(KODS: 41 840)

Informācija par ekspertu

Vārds	Kalvis	Uzvārds	Innuss
Darbavieta	VAS “Latvijas Jūras administrācija”	Amats	Jūrnieku reģistra vadītāja vietnieks
Grāds/ profesionālā kvalifikācija		Maģistrā grāds/Kuģu mehānikas inženieris	
Apliecinu, ka, vērtējot studiju programmu, man NAV interešu konflikta			

Novērtēšanas vizītes datums: 2019.gada 28.augusts

Atzinums sniegts, pamatojoties uz vizītes laikā gūtajām atziņām un veiktajiem novērojumiem un šādiem avotiem:

1. Novikontas Jūras koledžas (turpmāk – NJK) 2019. gada 7. jūnija iesniegumu Nr. 1-3/2019/03 “Par izmaiņām studiju virzienā”;
2. NJK 2019. gada 31. jūlijā sniegto papildinformāciju Nr. 1-13/2019/05 “Par izmaiņām studiju virzienā”
3. Augstskolu likumu;
4. Ministru kabineta 2018. gada 11.decembra noteikumiem Nr. 793 “Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi”;
5. 1978. gada Starptautisko konvenciju par jūrnieku apmācību, diplomēšanu, kā arī sardzes pildīšanu (ar grozījumiem) (turpmāk – STCW konvencija);
6. Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Direktīvu 2008/106/EK par jūrnieku minimālo sagatavotības līmeni (ar grozījumiem) (turpmāk – Direktīva 2008/106/EK);
7. Ministru kabineta 2015.gada 15.decembra noteikumiem Nr. 710 “Jūrnieku profesionālās sagatavošanas programmu sertificēšanas, īstenošanas un uzraudzības noteikumi”;
8. Ministru kabineta 2005.gada 22.novembra noteikumiem Nr.895 “Jūrnieku sertificēšanas noteikumi”;
9. NJK 1.līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmu “Kuģu mehānika” un programmai atbilstošajiem studiju kursu aprakstiem;
10. NJK 1.līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmu “Jūras transports – kuģa vadīšana” un programmai atbilstošajiem studiju kursu aprakstiem;
11. NJK kvalitātes vadības sistēmas dokumentiem;
12. Satiksmes ministrijas Transporta attīstības pamatnostādnēm 2013. – 2020. gadam.

1. Informācija par augstskolas/ koledžas plānotajām izmaiņām

NJK ir jūrniecības nozarē profilēta augstākās izglītības iestāde, kas īsteno pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas “Jūras transports” (kods: 41840) un “Kuģu mehānika” (kods: 41525). Šo programmu mērķis ir sagatavot kuģu vadītājus un mehāniķus atbilstoši STCW konvencijas, kā arī citu jūrniecības izglītību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, pārkvalificējot esošos ierindas jūrniekus par kuģu virsniekiem mūsdienīgas, darba tirgus prasībām atbilstošas nepilna laika studiju programmas ietvaros. Šis mērķis atbilst Satiksmes ministrijas Transporta attīstības pamatnostādņēm 2013. – 2020. gadam. Studiju programma “Kuģu mehānika” ir akreditēta 2013.gada 18.decembrī studiju virzienā “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības”. Savukārt studiju programma “Jūras transports” ir akreditēta 2013.gada 22.martā atbilstoši 2006. gada 3. oktobra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 821 “Augstskolu, koledžu un augstākās izglītības programmu akreditācijas kārtība” un tā šobrīd nav piederīga nevienam studiju virzienam.

Lai rastu risinājumu esošajai situācijai, NJK plāno īstenot studiju programmu “Jūras transports” studiju virziena “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības” ietvaros, lai abas jūrniecības jomas studiju programmas tiktu īstenotas vienā virzienā, pamatojoties uz šo studiju programmu ciešo sasaisti un līdzību.

Studiju programmas “Jūras transports” pieteiktās izmaiņas ir apkopotas zemāk redzamajā salīdzinošajā tabulā:

	Izmaiņu veids	Patlaban akreditētā programma	Pieteiktās izmaiņas
1.	Studiju virziens, kurā studiju programma tiek iekļauta	Nav iekļauta nevienā studiju virzienā	“Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības”
2.	Programmas klasifikācijas kods	41 840	41 525

Izvērstā saturiska analīze plānotajām izmaiņām ir iekļauta šī atzinuma 3.nodaļā “Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstība normatīvo aktu prasībām”.

2. Vizītes gaitas un tikšanās ar augstskolas pārstāvjiem pārskats

2.1. Tikšanās ar NJK administrācijas pārstāvjiem

No NJK puses piedalījās: A.Bogdanecs (mācību procesa vadītājs); A. Rukkalns (Kvalitātes vadības sistēmas vadītājs);

Tikšanās ietvaros tika pārrunāti ar studiju programmas “Jūras transports” iekļaušanu studiju virzienā “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības” saistītie organizatoriskie jautājumi, tostarp, virziena maiņas ietekme uz studiju procesa norisi. NJK administrācijas pārstāvji vairākkārt uzsvēra, ka virziena maiņai nav būtiskas ietekmes uz studiju procesa norisi un organizāciju. Uz jautājumu, kāpēc vēsturiski ir sanācis, ka programma “Jūras transports” nav piederīga nevienam no studiju virzieniem, NJK administrācijas pārstāvji nezināja precīzu atbildi, tikai norādīja, ka programma tika akreditēta laikā, kad Latvijā vēl tikai notika pāreja uz studiju virzienu akreditācijas sistēmu.

2.2. Tikšanās ar studiju virziena un programmas vadību

No NJK puses piedalījās: A.Martinovs (programmas “Kuģu mehānika” direktors un studiju virziena “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības” atbildīgais), D. Šeļakovs (programmas “Jūras transports” direktors); A.Krivenko (Administratīvā departamenta koordinatore); A. Rukkalns (Kvalitātes vadības sistēmas vadītājs).

Tika noskaidrots, ka studiju procesā NJK uzsvars tiek likts uz elektroniskās studiju vides „NOVIS” izmantošanu, kas nodrošina studentiem laikā un vietā neierobežotu piekļuvi šādiem studiju resursiem: studiju plānam, studiju kursu aprakstiem, pārbaudes darbiem un mācību līdzekļiem. Šajā vidē studējošajiem ir iespēja izpildītos pārbaudes darbus iesniegt novērtēšanai, sazināties ar pasniedzējiem un citiem studentiem sev interesējošajos ar studiju procesu saistītajos jautājumos, kā arī pieteikties konsultācijām pie pasniedzējiem un sekot līdzi savam studiju progresam. Kā īpašs līdzeklis studiju procesa nodrošināšanā tiek uzsvērtas tiešsaistes semināru sarīkošanas iespēja.

Pēc pārrunām ar studiju programmas vadību ir secināms, ka studiju programmas “Jūras transports” iekļaušanai studiju virzienā “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības” nav būtiskas ietekmes uz programmas saturu, materiāli tehnisko bāzi, studiju infrastruktūru un mācībspēkiem.

2.3. Materiāli tehniskās bāzes un studiju infrastruktūras novērtējums

Telpu iekārtojums, aprīkojums un atmosfēra izglītības iestādē rada pozitīvu iespaidu. Kuģu vadītāju un mehāniķu apmācībai ir pieejami moderni kuģu trenāžieri un simulācijas aprīkojums. Šādu trenāžieru izmantošana izglītības procesā ir ļoti svarīga, jo ar to palīdzību ir iespējams modelēt dažādas praktiskas situācijas kuģa vadīšanā, kā arī kuģu mehānismu un sistēmu darbībā. Simulācijas iekārtu izmantošanas nepieciešamību jūrniecības izglītības programmu īstenošanā nosaka gan Latvijas jūrnieku sertificēšanas un apmācības jomu reglamentējošie normatīvie akti, gan arī saistošie starptautiskie normatīvie akti, proti, STCW konvencija un Direktīva 2008/106/EK. Minētie starptautiskie tiesību akti precīzi definē jūrnieka kvalifikācijām atbilstošos kompetences standartus, proti, nepieciešamās zināšanas, prasmes un izpratni, metodes profesionālās kompetences pierādīšanai un kompetences vērtēšanas kritērijus.

Klātienes vizītes laikā ekspertam tika nodrošināta iespēja arī iepazīties ar koledžas attīstības plāniem, proti, jaunā baseina un administratīvās ēkas būvniecības iecerī. Plānotais baseins, kurā paredzēts imitēt viļņošanās efektu, nodrošinās NJK studējošajiem iespēju apgūt STCW konvencijas noteiktos obligātos papildapmācības kursus attiecībā uz dzīvības glābšanu jūrā reālajiem apstākļiem pietuvinātā apmācības vidē. Šādas studiju infrastruktūras izbūve studējošajiem vēl vairāk ļaus apgūt praksē balstītas zināšanas, kā to paredz NJK kuģu vadītāju un kuģu mehāniķu programmu mērķi un plānotie rezultāti.

Vērtējot programmas “Jūras transports” studiju infrastruktūru un materiāli tehnisko bāzi, ir secināms, ka tā ir atbilstoša studiju virzienam “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības” un papildu ieguldījumi šai sakarā nav nepieciešami.

3. Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstība normatīvo aktu prasībām

3.1. Atbilstība reglamentējošajām prasībām

Prasības kuģu vadītāju un kuģu mehāniķu profesionālās sagatavošanas procesam, tostarp profesionālās kvalifikācijas pamatprasības un to izpildei nepieciešamos kompetenču standartus starptautiskā līmenī reglamentē STCW konvencija un Direktīva 2008/106/EK.

Likuma "Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu" 22.panta pirmā daļa nosaka, ka reglamentētām profesijām jūrniecības jomā profesionālās kvalifikācijas atbilstība STCW konvencijas prasībām ir obligāts priekšnoteikums tam, lai persona būtu tiesīga veikt profesionālo darbību jūrniecības jomā, saņemot attiecīgu profesionālās kvalifikācijas sertifikātu.

Atbilstoši 2015.gada 15.decembra MK noteikumu Nr. 710 “Jūrnieku profesionālās sagatavošanas programmu sertificēšanas, īstenošanas un uzraudzības noteikumi” prasībām programmas īstenošanas atbilstību šo noteikumu, STCW konvencijas, IMO paraugkursu, standarta programmu, citu jūrniecības jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām apliecina Satiksmes ministrijas izsniegts atbilstības sertifikāts. NJK īstenotajām studiju programmām “Jūras transports” un “Kuģu mehānika” Satiksmes ministrijas atbilstības sertifikāti Nr.373 un 374 ir izsniegti 2016.gada 8.februārī, kas apliecina, ka šo programmu īstenošana ir atbilstoša starptautisko jūrnieku profesionālās sagatavošanas standartu prasībām.

Programmas “Jūras transports” iekļaušana studiju virzienā “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības” nav pretrunā ar saistošajām kuģu vadītāju sagatavošanas jomu reglamentējošajām prasībām.

Jaunais kuģu vadīšanas programmas klasifikācijas kods (41 525) atbilst 2017. gada 13. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” un nodrošinās abu jūrniecības jomas programmu vienotu klasifikāciju. Jāatzīmē arī, ka, izvērtējot kuģu vadītāju programmas saturu un piešķiramo kvalifikāciju, ir secināms, ka šī programma ir vairāk piederīga klasifikācijas kodam (41 525). Arī kopumā vērtējot esošo jūrniecības izglītības

programmu klasificēšanu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijai, ir secināms, ka esošā programmu klasifikācija nenodrošina valsts statistikas datu atbilstību starptautiskas salīdzināmības prasībām, jo programmas ar līdzīgu piešķiramo kvalifikāciju tiek klasificētas dažādās izglītības programmu grupās, neņemot vērā principus, kas noteikti Starptautiskā standartizētā izglītības tematiskajā klasifikācijā ISCED – F 2013.

NJK īstenoto programmu novērtēšanas ietvaros tika pamanīts, ka studiju programmās nav paredzēts Civilās aizsardzības kurss, kā to paredz 2017. gada 5. decembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 716 “Minimālās prasības obligātā civilās aizsardzības kursa saturam un nodarbināto civilās aizsardzības apmācības saturam”. Atbilstoši minēto noteikumu prasībām augstākās izglītības iestādēm ir jānodrošina, ka Civilās aizsardzības kurss tiek iekļauts studiju programmās ar 2019.gada 1.janvāri. Iepriekš minētais tika pārrunāts ar NJK pārstāvjiem un uzreiz pēc novērtēšanas vizītes NJK atbildīgās personas sagatavoja attiecīgos labojumus studiju programmā.

Tāpat NJK uzmanība tika vērsta uz to, ka saskaņā ar Augstskolu likuma 56. panta trešo daļu ārvalstu studējošajiem studiju kursu obligātajā apjomā ir iekļaujama valsts valodas apguve, ja studijas Latvijā ir paredzamas ilgāk par sešiem mēnešiem vai pārsniedz 20 kredītpunktus. Tomēr ņemot vērā, ka starptautiskā darba valoda jūrniecības nozarē ir angļu valoda un ārvalstu studējošo skaits NJK ir neliels, tad šīs prasības piemērošanas lietderība NJK īstenoto programmu kontekstā ir papildus jāvērtē.

3.2. Izmaiņu ietekme uz studiju procesu

Izvērtējot studiju programmu “Jūras transports” un “Kuģa mehānika” dokumentāciju, tostarp, studiju kursu aprakstus, ir redzama abu šo programmu līdzība, proti, liela daļa tehnisko studiju priekšmetu, nepieciešamais materiāli tehniskais nodrošinājums un studiju infrastruktūra ir līdzīga. Piemēram, abām programmām ir saturiski vienāds drošības kursu bloks (STCW konvencijas VI sadaļas papildapmācības kursi), kvalifikācijas prakses apjoms un aizstāvēšanas kārtība abām programmām ir vienāda, liela daļa vispārīzglītojošo studiju kursu ir saturiski līdzīgi un savstarpēji saistīti. Arī studiju procesā iesaistītie mācībspēki vairumā gadījumu piedalās abu programmu īstenošanā. Iepriekš minētais norāda uz nepārprotamu abu programmu piederību vienam studiju virzienam. Pārrunās ar NJK atbildīgajām personām iegūtā informācija apstiprināja to, ka plānotajām izmaiņām nav būtiskas ietekmes uz studiju procesu.

Ņemot vērā jūrniecības jomas specifiku, ir viennozīmīgi skaidrs, ka pēc būtības kuģu vadīšanas un kuģu mehānikas izglītības programmas ir tematiski tuvas viena otrai, tomēr tās būtiski atšķiras no citu jomu izglītības programmām, kas arī ir akreditētas studiju virzienā “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības”. Jūrniecības jomas izglītības programmām ir kopīgs starptautiskais regulējums - STCW konvencija un Direktīva 2008/106/EK, kas nosaka konkrētas prasības izglītības programmu saturam, kvalitātes standartiem izglītības iestādē, regulē īstenošanas aspektus, kā arī nosaka prasības uzraudzības sistēmai nacionālā līmenī un jūrnieku profesionālās sagatavošanas un sertificēšanas sistēmas akreditēšanu starptautiskā līmenī. Starptautiskā Jūras organizācija (IMO) reizi piecos gados organizē neatkarīgu Latvijas jūrnieku profesionālās sagatavošanas un sertificēšanas sistēmas novērtēšanu, balstoties uz kuras rezultātiem tiek starptautiski atzīti Latvijas jūrnieku

profesionālās kvalifikācijas dokumenti. Vienlaikus arī Eiropas Jūras drošības aģentūra (EMSA) Eiropas Komisijas uzdevumā reizi piecos gados veic Latvijas jūrnieku profesionālās sagatavošanas un sertificēšanas sistēmas auditu ar mērķi novērtēt sistēmas atbilstību Direktīvas 2008/106/EK prasībām. Šai sakarā jūrniecības jomas programmu izdalīšana un akreditācija studiju virzienā “Jūrniecība” nodrošinās objektīvu un vienotu pieeju jūrniecības jomas programmu īstenošanai un novērtēšanai gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī. NJK studiju programmu iekļaušana studiju virzienā “Jūrniecība” tika pārrunāta ar NJK atbildīgajām personām, kuras atzinīgi novērtēja šādu iniciatīvu un izteica gatavību līdz 2021.gadam gan kuģu vadīšanas, gan kuģu mehānikas programmu virzīt novērtēšanai un akreditācijai studiju virzienā “Jūrniecība”.

4. Secinājumi

Studiju programmas “Jūras transports” iekļaušana studiju virzienā “Mehānika un metālapstrāde, siltumenerģētika, siltumtehnika un mašīnzinības” ir atbalstāma, jo tas ir loģisks solis studiju procesa sistematizēšanai NJK. Tas ļautu ievērojami samazināt administratīvo slogu studiju procesam un veicinātu vienotu pieeju jūrniecības jomas programmu īstenošanā.

Lai arī šobrīd daļa no kuģu virsnieku sagatavošanas programmām atbilstoši ISCED klasifikācijai Latvijā ir klasificētas kā transporta jomas programmas, tomēr pēc savas būtības tās ir STEM (dabaszinātņu, tehnoloģiju, inženierzinātņu vai matemātikas) programmas, jo kuģu vadītāju un mehāniķu nodarbinātība atbilstoši ISCO klasifikācijai ir piederīga STEM jomas speciālistu nodarbinātībai.

Šobrīd izglītības programmu klasifikācija atbilstoši izglītības klasifikatoram ir izglītības iestāžu pārziņā, proti, licencējot programmas, iestādes pašas norāda, kādam virzienam ir piederīga attiecīgā izglītības programma. Šāda pieeja ne vienmēr ir objektīva un nodrošina korektu un precīzu klasifikāciju, jo pieļauj, ka programmas, kuras pēc savas būtības atbilst vienam virzienam, tiek klasificētas un iedalītas atšķirīgi. Šāda problēma ar programmu klasifikāciju ir izveidojusies vairākās jūrniecības augstākās izglītības iestādēs, tostarp arī NJK.

5. Rekomendācijas

✓ Īstermiņa rekomendācijas:

1. *Saskaņā ar 2017. gada 5. decembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 716 “Minimālās prasības obligātā civilās aizsardzības kursa saturam un nodarbināto civilās aizsardzības apmācības saturam” prasībām, veikt izmaiņas NJK īstenotajās studiju programmās “Jūras transports” un “Kuģa mehānika”, tajās paredzot Civilās aizsardzības kursu vismaz 1 kredītpunkta apmērā.*
2. *Saskaņā ar Augstskolu likuma 56. panta trešās daļas prasībām nepieciešams iekļaut valsts valodas apguvi ārvalstu studējošajiem studiju kursu obligātajā apjomā vismaz 1 kredītpunkta apmērā.*

✓ Ilgtermiņa rekomendācija:

Atbilstoši 2018. gada 11. decembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 793 "Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi" prasībām līdz 2021.gadam akreditēt NJK īstenotās studiju programmas "Jūras transports" un "Kuģa mehānika" studiju virzienā "Jūrniecība".

Kalvis Innuss /

2019. gada 16. septembris